

של כסף ואם האשה לא ידעה אינה מקודשת כדאמרין דאיכא דניחא ליה בכספא וכיון שהנותן והמקבל ידע מה שייך¹⁰⁸ צייר בבלייתא.

כּוֹלָהּ ס"ל מראה מקום הוא. הא דלא חשיב ר' דפ' הספינה (ב"ב עו, ב) גבי משוך וקני דלא מייתי אלא משניות¹⁰⁹.

מאוצר החכמה
34893

דף מט, א

מפני שיכול לעשותו פשוט. פי' הר"י ב"ר מרדכי והשיטה שהניח חלק ימלא בכתיבה מעין השטר שיהא נקרא כאחת וקשה דאדרבה אם יכול להוסיף [בולשון]¹¹⁰ שיהא נקרא כאחד¹¹¹ ישלפוסלו בכך שלא יכתוב שום תנאי או דבר שקר אלא אין לחוש אם מפסיק¹¹² אויר בין השיטות כדפי' בקו'.

ואיבעית אימא מאי מגודלת גודלת. פר"ח גודלת שער כמו מגדלא נשיא (חגיגה ד, ב) והיינו דקאמר ואזלה ונדיא כשהולכת לקלוע שערן.

כצורתו הרי זה בדאי. פר"ח כגון ויראו את אלקי¹¹³ ישראל (שמות כד, י) [דאי]¹¹⁴ (ד) מתרגם וחזו ית אלקא דישראל הרי זה בדאי דכתיב כי לא יראני האדם וחי (שם, לג, כ) ואם הוסיף ומתרגם [דחזו]¹¹⁴ ית מלאכא דאלקא דישראל הרי זה מחרף שקורא לכבוד השכינה

מלאך אלא כדמתרגמינן וחזו ית יקר' דאלקא דישראל.

דף מט, ב

אפי' במס' כ"ה. פי' פ' אלו קשרים (שבת קיד, א).

נמלה ירושלים. כדאי' פ' הפועלים (ב"מ פד, א) דקאמר ר' יוחנן אנא אשתיירי משפירי ירושלים.

נמלה בבל. אעפ"י שהיו עניים בכסף וזהב אוצרות תבואה ופירות היו להם כדאמרין פרק קמא דתענית (י, א) מי גרם לבבל שיתרבו אוצרותיה מים רבים ששוכנת עליהם.

נמלה פרס. כדאמר' פ' בתרא (עב, א) שדומין לחיילות של בית דוד שהיו גבורים.

נמלה מישן. כדאי' פ' בתרא (עא, ב) מישן מתה ואע"ג דאמר' בספ"ק דיבמות (יז, א) פסולי דמישן משום פסולי דתרמוד דילמא אישתרבוכי למישן א"נ נקט מישן לפי שבתרמוד היו רובן גוים כדאי' התם (יבמות, טז, א) דאין מקבלין גרים מן התרמוד.

מאוצר החכמה
34893

נמלו עבדים. כדאי' בע"פ (פסחים קיג, ב) שצוה כנען אהבו את השינה¹¹⁵ ואע"ג דאמר' נמי אהבו את הזמה מ"מ נקט הכא ערביא שהן אומה ושמא¹¹⁶ שטופין בזמה יותר.

108. בכת"י ה': "מועיל". 109. וכ"כ התוס' ב"ב שם, בתירוץ הראשון, ובשם הרשב"א הביא תירוץ אחר, משמע שאת ספרנו ערך רבי אליעזר מטו"ך שלא בשיטת הרשב"א משאנן, ראה מבוא. 110. ע"פ כת"י ה'. 111. בכת"י ה': "כאחת". 112. בכת"י ה': "מספיק", והוא שיבוש. 113. בכת"י ה' נכתב השם כראוי בה"א ולא בקר"ף אלא שהאלף והלמ"ד משולבות. 114. ע"פ כת"י ה'. 115. בגירסת הש"ס שלנו אינו. וראה מנורת המאור, חופת אליהו, עמ' 476 ד"ה חמשה, שכתב: "חמשה דברים צוה כנען....ויש אומרים אהבו שינה ושנאו מלאכה". 116. בכת"י ה': "ושהן".

ובעידנא דזבין לא אמר. אבל מתחילה גלה דעתו דאל"כ מנא ידעינ' דאדעתא דהכי עבד אפי' הוי¹¹⁷ דברים שבלב דברים ודוקא דלא אמר בעידנא דזבין אבל אם אמר אע"פ [שלא]¹¹⁸ התנה חוזר המקח כיון דלא הוי דברים שבלב ובס"פ יש נוחלין (ב"ב קלז, ב) פי' רשב"ם¹¹⁹ גבי הילך¹²⁰ אתרוגזה במתנה ע"מ שתחזירהו לי דגבי גיטין וקדושין דוקא בעינן תנאי כפול אבל [בממון]¹¹⁸ אזלינן בתר אומדן דעתא כגון הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא (ב"ב קלא, ב) ובפ' מי שמת (ב"ב קמו, ב) מי ששמע שמת בנו וכתב נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו דלא הויא מתנה ואי אפשר לומר כן דעיקר תנאי כפול בממון כתוב בתנאי בני גד ובני ראובן ובפ"ק דנדרים (יא, א) בעינן תנאי כפול לענין נדרים ואזלינן נמי בתר אומדן דעתא בארבעה נדרים שהתירו חכמים (שם, כ, ב) ונדרים שגגות ושבועות שגגות (שם, כה, ב) ובפ' מרובה (ב"ק פ, א) גבי קפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו ואמרו חכמים דלא נתכוונה זו אלא להגון לה אלא כל דבר שיש הוכחה ע"י גלוי דעת או שהענין מוכיח דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד ודאי לא גמרי' מתנאי בני גד ובני ראובן אבל ענין שאין מוכיח אלא מחמת תנאי התם בעינן תנאי כפול ושלושה

עניינים יש דיש דבר שצריך תנאי כפול ויש דלא בעי אלא גלוי דעת בשעת מעשה כי הך דהכא וזבין ולא איצטריכו ליה זוזי דפ' אלמנה נזונית (כתובות צז, א) דהדרי זבני דבעי נמי גלוי דעת כי הכא ויש דסגי באומדן דעתא כי ההיא דיש נוחלין ומי שמת וההיא דד' נדרים ודמרובה וכי¹²¹ ההיא דלקמן (נ, א) כל דסליק אדעתא למידר הוא בכל הני אנן סהדי אע"ג דלא גלי.

וא"ת בהך דהכא אמאי לא סגי במאי דגלי בתחלה וי"ל כיון דלא חש לומר בשעת מעשה לא הקפיד שיחול המכר בכל ענין וכן ההיא דלקמן הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא לא הקפיד באיזה שיקח והירושלמי (קדושין פ"ג ה"ג) דמשמע קצת כפי' רשב"ם פי' פ' מי שאחזו (גיטין ע"ה, א).

דף נ, א

הא בליביה לא ניחא ליה. וא"ת שאני התם שמכחיש בפיו מה שבלבו וי"ל דה"ק הא ודאי בליביה לא ניחא ליה [אע"פ שאומר בפיו רוצה אני אנן סהדי דלא ניחא ליה]¹²² כיון שכופין אותו אלא לאו אע"ג דאנן סהדי דאינו רוצה אזלינן בתר פיו כיון דבעלמא דברים שבלב אינן דברים¹²³.

117. בכת"י ה': "היו". 118. ע"פ כת"י ד' ו-ה'. 119. ד"ה ואם לאו. בשו"ת מהר"י בן לב, ח"ד סימן לב, כתב: "וצריך לעיין בזה הענין במה דאיתמר בגמרא בפ"ב דקידושין בההוא גברא... וכתוב בתוספו' תוך דרבינו חננאל ז"ל כתב דקיימא לן דכל היכא דמוכחא מילתא דאדעתא דהכי זבין ולא אתקיימא הדרא זביניה. ואינו נראה לי...". ונראה שיש להגיה בדבריו "רשב"ם" במקום רבינו חננאל, וכמו שהוא בספרנו. 120. בכת"י ה': "הרי לך". 121. בכת"י ה': "וכן". 122. ע"פ כת"י ד'. 123. ע"י גיטין לב, א תוס' ד"ה מהו דתימא "ועוד נראה לר"י...".